

White paper

Afstaan van bestanden, broncodes en andere materialen

bno

Beroepsorganisatie
Nederlandse Ontwerpers

Ontwerpers krijgen van opdrachtgevers regelmatig de vraag om open bestanden aan te leveren. Wat doe als jouw opdrachtgever vraagt om de digitale bestanden van het door jou ontworpen magazine even op te sturen? Of de broncode van de internetsite die je hebt ontworpen beschikbaar te stellen? Technische tekeningen worden ook vaak opgevraagd. Ben je verplicht deze zo maar af te staan? Nee, dat hoeft niet zo maar. Hoe ga je met dergelijke vraag van een opdrachtgever om? In deze white paper een toelichting.

Niet verplicht

Zonder specifieke afspraken hoef je bestanden en andere materialen die in het kader van een ontwerporder zijn ontstaan niet af te staan. De bestanden en andere materialen zijn door jou gemaakt en zijn in beginsel gewoon jouw eigendom. De opdrachtgever heeft je opdracht gegeven om een ontwerp tot stand te brengen, om een dienst te verrichten, niet om bestanden of vergelijkbare materialen te maken.

Risico

Het afstaan van bestanden houdt het risico in dat de opdrachtgever er zelf mee aan de slag gaat. Het ontwerp wordt buiten jouw blikveld toegepast. En misschien ook wel buiten de door jou verstrekte licentie. Je raakt in ieder geval de grip op het ontwerp kwijt en mogelijk wordt je ontwerp ook nog eens gewijzigd op een manier waar je als maker absoluut niet achter kan staan.

Vraag de opdrachtgever altijd waarom hij bestanden wil hebben. Heb je het idee dat hij zelf met jouw ontwerp verder wil, leg hem dan uit wat jouw toegevoegde waarde is als bedenker, maker en beheerder van het ontwerp. Je hebt vaak het achterliggende concept ontwikkeld, je weet welke toepassingen wel, en welke niet binnen dit concept passen. Je hebt misschien werk van derden gebruikt waarvoor je beperkte gebruiksrechten hebt geregeld, waardoor de opdrachtgever niet zomaar zelf onbeperkt met het in de materialen vervatte ontwerp verder kan. Denk bijvoorbeeld aan ingekocht fotomateriaal voor grafische ontwerpen, of de broncodes van de website-bouwer.

Praktisch

Blijf echter wel redelijk en probeer met de opdrachtgever mee te denken. Een paar voorbeelden:

- Wil de opdrachtgever bijvoorbeeld de bestanden van alle grafische uitingen die je voor hem hebt ontwikkeld voor archiefdoeleinden, dan zijn open bestanden niet nodig, maar kun je misschien wel pdf-bestanden leveren, waarbij je ook duidelijk afspreekt dat ze alleen voor archiefdoeleinden gebruikt mogen worden.
- Wil de opdrachtgever het basisontwerp van zijn nieuwsbrief, zodat hij zelf de wekelijkse tekst kan laten inlopen, dan kun je bijv. een gebruiksvriendelijk sjabloon maken, waarbij het ontwerp vastligt en niet aangepast kan worden, maar de klant wel zelf de teksten kan wijzigen. Eventueel regel je nog een vergoeding voor een onbeperkte licentie, die je anders zou hebben verdiend via het telkens opnieuw opmaken van de nieuwsbrief.
- Wil de opdrachtgever de ontwerpschetsen, omdat hij deze wil exposeren bij de introductie van het definitieve ontwerp, maak dan duidelijk dat je ze wel kunt geven, maar dat hij er verder niets anders mee mag doen en na de expositie weer retourneert.

- Wil de opdrachtgever interieur- of technische tekeningen, omdat hij het ontwerp door een derde wil laten toepassen of doorontwikkelen, dan zullen ook de gebruiksrechten geregeld moeten worden. Misschien is het dan een optie om een exclusieve onbeperkte licentie te verlenen, of om de auteursrechten over te dragen.

Afspraken vooraf

Opdrachtgevers denken soms dat ze vanzelf eigenaar zijn van de materialen. Om misverstanden te voorkomen, kun je het best op voorhand duidelijk maken dat de opdrachtgever een ontwerp krijgt en dat de achterliggende materialen jouw eigendom blijven. In de BNO-voorwaarden (2013) is dat nadrukkelijk benoemd in artikel 4.4:

“Tenzij anders overeengekomen, blijven de in het kader van de opdracht door de ontwerper tot stand gebrachte (originelen van de) resultaten (zoals ontwerpen, ontwerpschetsen, concepten, adviezen, rapporten, begrotingen, ramingen, bestekken, werktekeningen, illustraties, foto’s, prototypes, maquettes, mallen, prototypes, (deel)producten, films, (audio- en video)presentaties, broncodes en andere materialen of (elektronische) bestanden e.d.) eigendom van de ontwerper, ongeacht of deze aan de opdrachtgever of aan derden ter beschikking zijn gesteld.”

Daarbij is in artikel 4.5 ook bepaald dat de ontwerper in beginsel geen bewaarplicht heeft:

“Na het voltooien van de opdracht hebben noch de opdrachtgever noch de ontwerper jegens elkaar een bewaarplicht met betrekking tot de gebruikte materialen en gegevens, tenzij anders overeengekomen.”

Partijen kunnen uiteraard wel afspreken dat de ontwerper de zaken voor een bepaalde periode tegen een bepaalde vergoeding voor de opdrachtgever zal bewaren. Bij belangrijke software-ontwikkelingsprojecten wordt soms een escrow-overeenkomst gesloten: de broncodes worden ondergebracht bij een onafhankelijke derde partij, bijvoorbeeld een notaris.

Vergoeding

Als je besluit om bestanden of andere materialen aan de opdrachtgever ter beschikking te stellen, dan kun je daar een vergoeding voor vragen. Reken jezelf niet rijk, vraag een redelijke vergoeding. Soms vergt het flink wat tijd om de bestanden te verzamelen en aan te leveren. Houd ook daar rekening mee. Maak daarbij duidelijke afspraken wat de opdrachtgever met de materialen mag doen. Mag het daarin vervatte ontwerp onbeperkt toegepast worden en door wie, ook door derden? Mogen er wijzigingen in aangebracht worden?

Als de klant alles met de materialen wil kunnen doen, is het wellicht verstandig om bij het leveren van de materialen een onbeperkte licentie of een auteursrechtoverdracht te regelen. Overigens is het andersom niet vanzelfsprekend dat als een overdracht van auteursrechten wordt overeengekomen, direct bestanden, tekeningen en andere materialen in de deal zijn inbegrepen. Daar zullen aanvullend afspraken over moeten worden gemaakt.
